METSÄTALOUS

Oulu–Joensuu-linjan alapuolella myyrätuhot ovat olleet laikuittaisia. **TUTKIJA OTSO HUITU, LUONNONVARAKESKUS**

Myyrät iskevät paikoin pahasti

Myyräkannat ovat olleet kasvussa Pohjois-Suomessa ja huippua sinne odotetaan syksyllä. Muualla maassa myyrätuhot ovat olleet laikuittaisia.

”Lapissa ja Pohjois-Kainuussa myyrähuippu on tulossa, mutta eteläisessä ja keskisessä Suomessa myyräkannat ovat valtaosin alhaalla”, sanoo professori **Heikki Henttonen** Luonnonvarakeskuksesta.

Lapissa edellinen kova myyräkesä oli 2011. Myyrät aiheuttivat tuolloin myös laajoja tuhoja taimikoissa. Kanta romahti seuraavan talven aikana niin, ettei pariin vuoteen tuhoista ollut havaintoja.

”Syksyllä 2013 alkoi pohjoisessa olla pientä vipinää. Viime vuonna myyräkannassa oli raju nousuvaihe ja nyt tänä vuonna on huippu”, Henttonen kuvaa sykliä.

Ensi syksynä myyriä ei Lapissa ole Henttosen mukaan odotettavissa kuitenkaan yhtä paljon kuin edellisessä huipussa neljä vuotta sitten.

Pienialainen tuho voi olla kova

Koko maassa paha myyrävuosi oli viimeksi 2008. Luonnonvarakeskuksen tutkija **Otso Huitu** sanoo, että sen jälkeen myyräkannan vaihtelussa on Etelä- ja Keski-Suomessa ollut paljon eroja.

”Oulu–Joensuu-linjan alapuolella myyrätuhot ovat olleet laikuittaisia”, Huitu kertoo.

Kannan kehitystä on ollut hänen mukaansa hankala ennustaa.

”Yksittäiset myyräesiintymät ovat olleet joillain paikoilla hyvinkin tiheitä, mutta niistä muutaman kymmenen kilometrin päässä ei ole ollut yhtään myyrää.”

Pohjois-Savossa havaintoja on ollut toistaiseksi vähän, mutta esimerkki kovasta paikallisesta tuhosta paljastui lumien sulettua Pielavedellä.

”Vuosi sitten keväällä istutin hehtaarin verran kuusen taimia. Nyt myyrien jäljiltä on täydellinen tuho. Taimet on syöty totaalisesti”, metsänomistaja **Erkki Ruotsalainen** kertoo.

Koko ikänsä metsässä töitä tehneelle Ruotsalaiselle näky oli melkoinen yllätys.

”Koivu ja mäntyhän ovat myyrille otollisia, mutta en olisi uskonut, että kuusen istutukset voivat tuhoutua täydellisesti.”

Havupuu kelpaa paremman puutteessa

Ruotsalainen harmittelee, että viime kevään työ meni sataprosenttisesti myyrien leukaperiin. Hän arvelee, että vähäheinäisellä aukolla myyrät olivat iskeneet muun kasvillisuuden puuttuessa kuusentaimiin.

Tutkija Huitu pitää Ruotsalaisen arviota oikeana.

”Peltomyyrät ryhtyvät järsimään havupuiden taimia vasta, kun parempi sapuska on kulutettu loppuun.”

Metsäpuiden taimille peltomyyrä on metsämyyrää pahempi tuhooja.

”Peltomyyrä järsii taimen tyvestä, metsämyyrä napsii pääasiassa silmuja latvasta”, Huitu sanoo.

Pienehköille alueille rajautuneet myyrätuhot eivät Huidun mukaan todennäköisesti toistu samalla paikalla ensi talvena, koska mitä ilmeisimmin myyräkannat ovat niillä romahtaneet.

Osa taimista saattaa toipua

Myyrien järsimä taimikko voi professori Henttosen mukaan toipua, vaikka tuho näyttäisi pahalta.

”Jos taimiin jää silmu tai oksa maanrajaan, niin ne voivat lähteä kasvamaan aika herkästi. Yllättävän hyvin ne rupeavat toipumaan.”

Henttonen neuvoo metsänomistajia tarkkailemaan taimikon elpymistä juhannuksen yli heinäkuun alkuun asti.

”Suinpäin ei kannata lähteä heti uudistamaan, koska sitten voi olla äkkiä kaksinkertainen taimikko”, Henttonen sanoo.

Vanhan kemeralain mukaan metsänomistajalla oli mahdollisuus saada korvauksia myyrätuhoista. Uuden lain mukaan korvauksia ei makseta. Ainoa keino varautua myyrätuhoja vastaan on ottaa vakuutus.

JUHA KAIHLANEN

PENTTI VÄNSKÄ

Metsänomistaja Erkki Ruotsalaisen taimikossa Pielavedellä paljastui talven jälkeen karu tuho. ”Myyrät olivat järsineet kaikki vuosi sitten istutetut kuusen taimet”, Ruotsalainen kertoo.

Ruotsin jalavat listattiin uhanalaisiksi

Jalava on joutunut Ruotsissa erittäin uhanalaisten lajien listalle, kirjoittaa Skogsland-lehti.

Puulajin ahdingon syynä on hollannin jalavatauti, jota levittää jalavaan pesiytyvä mantokuoriainen.

Sienitauti on levinnyt Ruotsin mannermaalla niin pohjoiseen, että Luonnonvarakeskuksen varttunut tutkija **Antti Pouttu** arvioi vitsauksen pystyvän levittäytymään myös Ahvenanmaalle ja Lounais-Suomeen.

Taistelu Gotlannin puiden puolesta

Ruotsissa metsäammattilaiset koettavat nyt EU-rahoituksen avulla taistella tautia vastaan Gotlannin saarella, jotta edes siellä kasvavat jalavat saataisiin pysymään terveinä. Saarella tauti on todettu kuolinsyyksi kahdella prosentilla jalavista.

Skogsland-lehden mukaan Gotlannissa sijaitsee Euroopan viimeinen suuri jalava-alue. Keski-Euroopassa tauti on hävittänyt jo suuren osan jalavista.

Tauti voi levitä myös Virosta

Toistaiseksi hollannin jalavatautia ei ole löytynyt Suomesta. Poutun mukaan tauti pääsi Suomeen jo 1970-luvulla, mutta sen leviäminen saatiin tuolloin estettyä.

”Virossa tautia levittäviä mantokuoriaisia on myös, joten Kannaksen kautta niillä ei olisi hirveän pitkä matka levitä Suomeen.”

Toinen varteenotettava leviämistapa olisi se, että joku toisi Ruotsista Suomeen polttopuuta, jossa olisi tuholaisia. Jos tauti Suomeen pääsisi, sen pysäyttäminen olisi todella vaikeaa.

Pouttu kehottaa jalavien hoitajia olemaan tarkkana. Jos puu alkaa kitua, hälytyskellojen pitää soida.

Jalava on suosittu puulaji eteläsuomalaisten kaupunkien puistossa.

HANNA LENSU

LYHYESTI

Ulkomaalaisille metsätyöopas

TTS Työtehoseura tuottaa oppaat ulkomaalaisille metsätöissä työskenteleville työntekijöille, yrityksille ja työn tilaajille.

Vuoden lopussa julkaistavissa oppaissa esitetään tiivistetysti ja käytännönläheisesti lakiin, säädöksiin ja muihin kriteereihin perustuvat ulkomaisen työvoiman käyttöä Suomessa ohjaavat normit.

Oppaat käännetään englannin, puolan, romanian, venäjän ja viron kielille.

Niiden tekoon osallistuvat Koneyrittäjien liiton, Metsäalan asiantuntijoiden, Metsäteollisuuden, Metsähallituksen, Metsänhoitajaliiton, Puuliiton ja Yksityismetsätalouden työnantajien edustajat.

Hanketta rahoittavat Metsämiesten Säätiö ja TTS.

Kartellikanteiden vanhentumien selvinnee vasta vuoden kuluttua

Korkein oikeus (KKO) myönsi perjantaina valitusluvan Metsäliitto Osuuskunnalle, Stora Ensolla ja UPM:lle raakapuukartellin korvauskanteiden vanhentumiseen liittyvässä asiassa.

KKO:n viestintäpäällikkö **Pia Sive** arvioi, että ratkaisua kanteiden vanhenemisesta voidaan odotella vuoden päästä kesällä, jos käsittelyaika vastaa keskimääräistä aikaa.

”Jokainen juttu on kuitenkin oma tapauksensa, ja käsittelyaika riippuu aina asian laajuudesta ja vaikeudesta”, Sive sanoo.

Metsänomistajien metsäyhtiöille esittämien vahingonkorvauskanteiden vanhentumista on puitu oikeusasteissa yli vuoden.

Helsingin käräjäoikeus hylkäsi viime vuoden maaliskuussa metsänomistajan metsäyhtiöitä vastaan nostaman vahingonkorvauskanteen. Hylkäämisen perusteena oli kanneoikeuden vanhentuminen.

Helsingin hovioikeuden viime marraskuussa antaman ratkaisun mukaan vahingonkorvausvaatimukset eivät olleet vanhentuneita, mihin perustuen hovioikeus kumosi käräjäoikeuden antaman tuomion ja palautti asian käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Metsäyhtiöt hakivat KKO:lta valituslupaa hovioikeuden ratkaisuun.

Yhtiöiden mielestä epäselvää oli ollut muun muassa se, mistä ajankohdasta kilpailunrajoituslain ja vanhentumislain mukaiset vanhentumisajat olivat alkaneet.

Metsäyhtiöt ovat hakeneet valituslupaa KKO:lta myös kahdessatoista muussa puukartellin liittyvässä vahingonkorvausasiassa. Niiden osalta valituslupa-asian käsittely on jätetty odottamaan nyt valitusluvan saaneen asian ratkaisemista.

MTK: pitkä prosessi

KKO:n metsäyhtiöille myöntämä valituslupa osoittaa MTK:n mukaan, että puukartellin vahingonkorvausten käsittely on odotetunlaisesti pitkä prosessi.

”Nyt käydään kaikki oikeusasteet läpi ja tutkitaan, ovatko vaateet vanhentuneet. Sitten vasta päästään asiaan. Se kuvaa, kuinka pitkä ja monimutkainen prosessi on”, MTK:n metsäjohtaja **Juha Hakkarainen** kommentoi KKO:n päätöstä.

MTK ei ole oikeudenkäynnin osapuolena, mutta järjestö seuraa Hakkaraisen mukaan tiiviisti vahingonkorvauskanteiden etenemistä.

”Olemme jäsentemme apuna ja annamme juridista neuvontaa”, Hakkarainen sanoo.

Kanteiden suma odottaa

Helsingin käräjäoikeudessa odottaa kanteiden suma KKO:n linjausta vanhenemisesta. **Reijo Lahtosen** vetämässä Suuri Savotta -ryhmässä kanteita on yhteensä noin 1 700.

Kanteissa vaaditaan yhtiöiltä vahingonkorvauksia ostokartellin aiheuttamista puunmyyntitulojen menetyksistä. Kanteita Helsingin käräjäoikeuteen ovat jättäneet myös Metsähallitus ja yli 40 kuntaa ja kuntayhtymää.

JUHA KAIHLANEN

PUUKARTELLI

Tuomio 2009

Markkinaoikeus katsoi vuonna 2009, että Metsäliitto, Stora Enso ja UPM syyllistyivät vuosina 1997–2004 valtakunnalliseen kiellettyyn hintayhteistyöhön ja tietojen vaihtoon raakapuun hankinnassa.

Markkinaoikeus tuomitsi Stora Ensolle 30 miljoonan euron ja Metsäliitolle 21 miljoonan euron sakon. UPM selvisi sakoitta, koska oli paljastanut kartellin Kilpailuvirastolle toukokuussa 2004.

Helsingin käräjäoikeudessa suurinta korvausta metsäyhtiöiltä hakee Metsähallitus, joka laskee kärsineensä kartellin vuoksi 160 miljoonan euron vahingon.

UUTISTAUSTA

Oikealla asialla, Mönkkönen ja Kotiaho

Uutiset metsäteollisuuden miljardi-investoinneista ovat synnyttäneet huolen metsien monimuotoisuudesta. Viimeksi siitä kirjoittivat Jyväskylän yliopiston professorit **Mikko Mönkkönen** ja **Janne Kotiaho** (HS, 11.5.).

Huoli tunnetaan myös metsäsektorilla. Myös metsäkiistojen mahdollisuus on havaittu. Professoreilla on esitys, miten ongelma tulisi ratkaista. Se ei ole kokonaan huono.

Nimenomaan professoreilta olisin silti odottanut analyysiä siitä, mitkä metsiensuojelun toimet ovat tehokkaimpia. Tällainen on kuitenkin suomalaisessa suojelupolitiikassa tabu. Luultavasti siksi, että jos asia selvitettäisiin, tulos ei puhuisikaan metsien tiukan suojelun puolesta.

Professorit esittävät, että Metso-ohjelmaa on laajennettava kattamaan kaikki elinympäristöt. Ehkä, mutta miten tämä auttaa nimenomaan metsien uhanalaisuutta? Eikö sille riitä turvata Metson rahoitus – niin kuin metsäala on vaatinutkin – ja jatkaa panostuksia luonnonhoitoon.

Nagoya on jo saavutettu

Professoreiden vaatimukselleen esittämä perustelu on tuttu. Heidän mukaansa ”Nagoyan sopimuksen mukainen tavoite” on 17 prosentin suojelupinta-ala.

Yhtä tuttu kuin outokin. Sopimus nimenomaan ei vaadi 17 prosentin tiukan suojelun osuutta miltään osin.

Niinkin voisi kysyä, että jos tavoitellaan monimuotoisuuden suojelua, miksi mitata suojelupinta-alaa? Miksi ei mitata monimuotoisuutta?

Ympäristölobbyn kannalta ”ikävä” vastaus voi olla, että mittari täyttyy pienemmälläkin pinta-alalla.

Siitä on merkkejä: metsien uhanalaisuus kehittyy parempaan suuntaan aivan muun kuin suojelupinta-alan lisäämisen ansiosta.

Suurin yksittäinen syy ovat päätehakkuun yhteydessä metsiin jätettävät säästöpuut.

Professorit esittävät Metsoon myös uusia keinoja, kuten metsien kasvattamista ”harventamattomana”. He siis haluavat suojella nuoria metsiä.

Vaatimus on omituinen: jos syytökset laajoista avohakkuista ovat tosia, nimenomaan nuoria metsiä meillä pitäisi olla yllin kyllin ilman suojeluakin. Jos ne taas suojeltaisiin, eikö se nimenomaan takaisi, että niiden ”nuoruus” katoaisi; nehän kasvaisivat vanhoiksi.

Pitäisikö suojelu siis purkaa siinä vaiheessa, kun suojelun peruste, metsien nuoruus, on kadonnut? Vai löytyisikö näille metsille siinä vaiheessa uusi suojeluperuste, vaikkapa vanhuus?

PEFC:stä luonnonarvopankki

Professorit esittävät myös parempaa maankäytön suunnittelua. Kaavoitus johtaakin luonnon monimuotoisuuden kannalta epätarkoituksenmukaiseen, mutta metsätaloutta tehokkaasti rajoittavaan suojeluun.

Lisäksi professorit esittävät luonnonarvopankin perustamista. Sen kautta metsiään suojeleva metsänomistaja voisi saada korvauksia toiselta, tuottavaan metsätalouteen panostavalta metsänomistajalta.

Ehdotus on hyvä, mutta siihen ei kannattane sotkea viranomaisia. Siitä seuraisi vain outoja sääntöjä kilpailunrajoituksista, joista on kokemusta Metso-ohjelmassa.

Ehkä luonnonarvopankin voisi toteuttaa PEFC-metsäsertifioinnin kautta. Se kun perustuu alueelliseen sertifiointiin, mihin voisi hyvin rakentaa tällaisen kompensaatiojärjestelmän.

Tavallaanhan PEFC:n alueellinen sertifiointi on olemassa juuri tällaista toimintaa varten.

HANNES MÄNTYRANTA on Suomen Metsäyhdistyksen viestinnän suunnittelija.